

- Hirschman, A. O. (1970) *Exit, voice, and loyalty. Responses to decline in firms, organizations, and states*. Harvard University Press, London.
- Hurme, R. (1991) *Suomalainen lähiö Tapiolasta Pihlajamäkeen*. Suomen Tiedeseura.
- Jacobs, J. (1961) *The death and life of great American cities*. Random House.
- Joutsiniemi, A. (2010) *Becoming Metapolis – A configurational approach*. DATUTOP. Tampere University of Technology.
- Kivinen, O. (1959) *Hämeenlinnan yleiskaava 1957*. Hämeenlinnan kaupunki, Helsinki.
- McHarg, I. (1969) *Design with nature*. Natural History Press.
- McKinsey Global Institute (2023) The future of real estate in hybrid world. 19.10.2023. <<https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/the-future-of-real-estate-in-a-hybrid-world>> 28.1.2023.
- Meurman, O-I. (1947) *Asemakaavaoppi*. Otava, Helsinki.
- Perry, C. (1929/1999) The neighbourhood unit. Teoksessa *Regional survey of New York and its environs*, Volume VII, Neighbourhood and Community Planning. Reprinted in *Early Urban Planning*, Routledge.
- Pope, A. (1997) *Ladders*. Rice University Press.
- Sampson, R. J. (2012) *Great American city: Chicago and the enduring neighborhood effect*. The University of Chicago Press.
- Stjernberg, M. (2019) *Concrete suburbia: Suburban housing estates in Finland and socio-spatial differentiation*. Department of Geosciences and Geography A 77. Helsingin yliopisto, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-4920-6>
- Vaattovaara, M. (1998) *Pääkaupunkiseudun sosiaalinen erilaistuminen: Ympäristö ja alueellisuus*. Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Vaattovaara, M., Joutsiniemi, A., Bernelius, V., Page, M., Rönberg, O., Stjernberg, M., Iltanen, S., Ramos Lobato, I. & Jama, T. (2023) *Re:Urbia – Lähiöiden segregatiohaaste ja tulevaisuus*. Aalto university publication series: art + design + architecture. <https://doi.org/10.31885/9789526496375>

ANSSI JOUTSINIEMI
Aalto-yliopisto

MARI VAATTOVAARA
Helsingin yliopisto

Nuorten osallisuus ja toimijuus asuinalueiden kehittämisessä

Nuorten osallisuutta ilmentää heidän kokemuksensa siitä, miten he voivat halutessaan osallistua ja vaikuttaa yhteisölliseen tai yhteiskunnalliseen toimintaan (Walther ym. 2020). Tässä tarkastellaan millaisia toimija-asemia nuoret (alle 29-vuotiaat) ottavat osallistuessaan eri tavoin asuinalueensa kehittämiseen ja millainen merkitys institutionaalilla luottamuksella on näiden toimija-asemien rakentamiseen. Demokratian ja yhteiskunnallisen osallisuuden näkökulmasta nuorten omat kokemukset toimijuudesta ovat merkittäviä, sillä niillä on vaikutusta siihen, miten nuori kokee omat vaikuttamisen mahdollisuutensa sekä oman osallisuutensa ja kiinnittymisensä yhteiskuntaan. Osallistumisen kokemuksellisuuden huomioiminen on tärkeä, sillä tunne osallisuuden puutteesta vähentää nuorten institutionaalista luottamusta ja yhteiskunnallista aktiivisuutta (Raatikainen & Poikolainen 2020).

On myös todettu, että nuoret kertovat kokemuksistaan asuinalueillaan ja niihin vaikuttavista tekijöistä, jos heille annetaan mahdollisuus informaaliin tiedon tuottamiseen (De Backer & Pavoni 2018). Osallistamisessa on hyödyllistä käyttää toiminnallisia menetelmiä, kuten taideperustaisia menetel-

miä. Esimerkiksi valokuvauksen ja piirtämisen on todettu toimivan nuoria osallistavana menetelmänä (Honkanen ym. 2018; Lintumäki ym. 2022). Asuinalueiden asukkaat osallistuvat asuinalueensa kehittämiseen, jos suunnitteluun ja toimintaan luodaan aito osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuus (Rättilä & Rinne 2017; Poikolainen & Honkanen 2019). Tämä edellyttää kehittämisprosessin vaiheittaista avaamista kaikille osallistujille ja tämä koskee kaiken ikäisiä osallistujia. Nuorten moninaisia ääniä kannattaa kuunnella, sillä asukkaiden kokemukset elinympäristöstään voivat poiketa varsin paljon ulkopuolisten eli eri asuinalueella asuvien määritteilyistä (Junnilainen 2019).

Tässä puheenvuorossa tuodaan esille *Nuorten lähiöosallisuus ja -aktiivisuus* -tutkimushankkeen tuloksia. Hanketta rahoitti ympäristöministeriön koordinoima Lähiöohjelma 2020–2022.

Nuorten luottamus ja toimija-asemat

Ytimessä tässä on erityisesti institutionaalinen luottamus, sillä jos nuoret luottavat esimerkiksi vi-

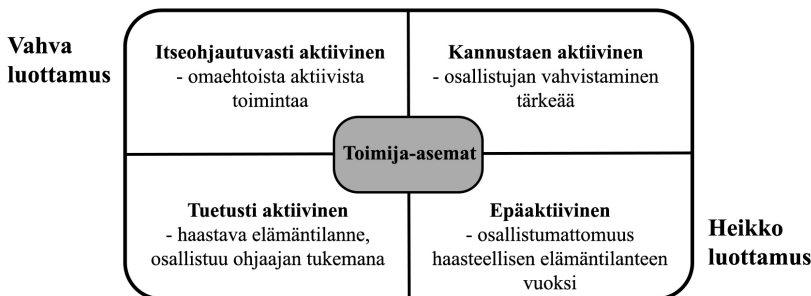
ranomaisiin, osallistuvat he vaikuttamalla asioihin tavoitteenaan mahdollinen yhteinen hyvä. Myös makrotason luottamuksella on merkitystä siihen, miten ryhmät suhtautuvat esimerkiksi hallintoon ja viranomaisiin (Grönlund & Setälä 2012; Park 2015). Kansalaisten luottamus yhteiskunnallisiin toimijoihin rakentuu vähitellen informaaleissa ja formaaleissa kohtaamisissa, joissa erityisen tärkeänä pidetään tasavertaisuuden tunnetta (ks. Grönlund & Setälä 2012).

Asukkaiden luottamus omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa on merkityksellistä suunniteltaessa asukkaiden osallistamista asuinalueen kehittämiseen (Santaoja ym. 2016). Luottamuksella on myös sosiaalinen ulottuvuus. Nuorten asukkaiden luottamus pitää ensin saavuttaa ennen kuin voidaan aloittaa toteuttamaan yhteissuunnitteluun perustuvaa kehittämistoimintaa. Luottamusta voidaan rakentaa ja vahvistaa kiireettömällä dialogilla, kuten myös Minna Santaoja kumppaneineen (2016) totesivat tutkiessaan luottamuksen rakentumista täydennysrakentamisen suunnittelussa.

Edellytys vaikuttamistoimintaan osallistumiselle on luottamus tietoa eteenpäin vieviin henkilöihin ja heihin liittyviin instituutioihin. Tutkijat edustavat nuorille usein tuntematonta organisaatiota, joten nuoria on lähestyttävä käyttäen luottamuksen rakentamiseen riittävästi aikaa. Luottamus muodos-

tuu dynaamisesti, dialogissa nuorten kanssa. Luottamusta pohditaan ja kalibroidaan moneen suuntaan. Taideperustaista toimintaa voidaan soveltaa luottamuksen rakentamiseen sekä tutkimukseen nuorten parissa (Lintumäki 2021; Lintumäki ym. 2022). Taideperustaisella tutkimuksella on mahdollista tuottaa tietoa nuorten kokemuksista sekä heidän ympäristöihinsä liittyvistä hiljaiseen tietoon perustuvista ilmiöistä (Leavy 2020). Taideperustainen tutkimus soveltuu nuorten elinolojen kehittämiseen ja sillä onkin saatu aikaan hyviä tuloksia esimerkiksi nuorten kansalaisuuskasvatuksessa (Jokela & Huhmarniemi 2020; Manninen 2021).

Toimija-asema kertoo millaisia erilaisia toimijoita nuoret ovat, heillä on erilaisia mahdollisuuksia toimijuuteen riippuen muun muassa eri taustatekijöistä kuten ikä ja kulttuurinen tausta (Spencer & Doull 2015). Nuorten toimijuutta selvitettiin hankkimalla tietoa siitä millaisia toimija-asemia nuoret ottavat osallistuessaan asuinalueen kehittämiseen (kuva 1). Itseohjautuvasti aktiiviset osallistuvat, koska he ovat kiinnostuneita yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Kannustaan aktiiviset osallistuvat, kun osallisuutta tuetaan. Tuetusti aktiiviset tarvitsevat kannustusta, jotta kokevat voivansa osallistua. Epäaktiivisten voimavarat eivät riitä osallistumiseen. Mitä vahvempi luottamus nuorilla on vaikutusmahdollisuuksiinsa, sitä aktiivisempiä toimijoita he ovat.

Kuva 1. Nuorten toimija-asemat ja luottamus. Nuorten toimija-asemiin vaikuttaa itseohjautuvuus. Mitä vahvempi luottamus nuorilla on, sitä paremmat resurssit heillä on itseohjautuvaan aktiivisuuteen ja tarve osallistumisen tukeen on vähäisempi.

Osallistuminen vahvistaa tunnetta osallisuudesta

Mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja erityisesti omaan elämäänsä vaikuttavaan päätöksentekoon tai sen valmisteluun on demokraattisissa yhteiskunnissa kansalaisoikeus. Osallistuminen vahvistaa tunnetta osallisuudesta, joka puolestaan kytkeytyy myös subjektiiviseen hyvinvointiin, joka rakentuu arvioinnista suhteessa elinympäristöön ja elämäntilanteeseen. Hyvinvointikokemukset ovat yksilöllisiä, mutta ne rakentuvat yhteisöllisissä kehityksissä kuten asuinalueiden asukkaiden välisis-

sä vuorovaikutussuhteissa ja yhteisöllisessä toiminnassa, jolloin kyseessä on sosiaalinen hyvinvointi (Asikainen ym. 2022). Nuorten kohdalla osallisuus siis edellyttää mahdollisuutta olla osa yhteisöä ja tapoja osallistua sen toimintaan mielekkäillä tavoilla.

Perinteisen äänestysosallistumisen rinnalle on tällä vuosikymmenellä alettu kehittää vaihtoehtoisia osallistumisen tapoja ja kanavia. Tämä on ollut tarpeen, sillä perinteinen järjestöjen kautta tapahtuva osallistuminen ja vaikuttaminen ei juurikaan motivoi nuoria. Nuorisobarometrin 2018 mukaan kaksi kolmesta nuoresta oli kiinnostunut poliitikasta, mutta tämä ei ole näkynyt nuorten äänes-

tysaktiivisuudessa (Katsaus nuorten hyvinvointiin 2023). Nuoret kokevat heille mielekkäiden vaikutusmahdollisuuksien olevan vähäiset ja osallistuminen poliittisten puolueiden toimintaan koetaan vieraaksi tavaksi itselleen. Nuoret haluavat itse valita aiheet ja keinot omalle yhteiskunnalliselle vaikuttamiselleen, esimerkiksi ympäristöasiat ovat tällä hetkellä eräs eniten nuoria huolettava asia (Katsaus nuorten hyvinvointiin 2023), jonka puolesta he ovat myös valmiita toimimaan omassa lähiympäristössään. Tähän heitä myös olisi hyvä kannustaa sekä toimia niin, että nuorten oma toiminta mahdollistuu. Hyvänä esimerkkinä nuoria aktivoivasta toiminnasta on *Nuorten lähiöosallisuus ja -aktiivisuus* -tutkimushankkeen Lahdessa joulukuussa 2021 toteuttama Kokemustarinoita Mukkulasta -videoteoksen julkistamistilaisuus, jota varten mukkulalaiset nuoret valokuvasivat Mukkulan ympäristöä ja tuottivat alueeseen liittyviä iskulauseita työpajasessoissa. Teoksen julkistamiseen kutsuttiin paikalle Lahden kaupunginvaltuuston ryhmistä edustajia keskustelemaan nuorten kanssa. Tilaisuus onnistui hyvin, sillä kaupungin päättäjien ja nuorten kesken syntyi aitoa dialogia (Rinne 2021). Tämän tyyppiset päättäjät ja nuoria törmäyttävät tilaisuudet ovat omiaan vahvistamaan nuorten tunnetta osallisuudesta, ja mahdollisuuksistaan vaikuttaa omaan lähiympäristöönsä.

KIRJALLISUUS

- Asikainen, M. & Kainulainen, S. & Rytönen, S. (2022) Sosiaalisen hyvinvoinnin mittaaminen Pohjois-Savossa. *Yhteiskuntapolitiikka* 87(5–6) 573–578.
- De Backer, M. & Pavoni, A. (2018) Through thick and thin: Young people's affective geographies in Brussels' public space. *Emotion, Space and Society* 27, 9–15. <https://doi.org/10.1016/j.emospa.2018.02.005>
- Grönlund, K. & Setälä, M. (2012) In honest officials we trust: Institutional confidence in Europe. *The American Review of Public Administration* 42(5) 523–542. <https://doi.org/10.1177/0275074011412946>
- Honkanen, K., Poikolainen, J. & Karlsson, L. (2018) Children and young people as co-researchers – researching subjective well-being in residential area with visual and verbal methods. *Children's Geographies* 16(2) 184–195. <https://doi.org/10.1080/14733285.2017.1344769>
- Junnilainen, L. (2019) *Lähiökylä. Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta*. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta.
- Jokela, T. & Huhmarniemi, M. (2020) Taideperustainen toimintatutkimus soveltavan taiteen kehittämisen välineenä. Teoksessa Jokela, T., Huhmarniemi, M. & Paasovaara, J. (toim.) *Luontokuvaus soveltavana taiteena*, 38–61. Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020050424787>
- Katsaus nuorten hyvinvointiin 2023. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu 70. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2023/03/hyvinvointikatsaus_saaavutettava.pdf 23.1.2024.
- Leavy, P. (2020) *Method meets art. Arts-based research practice*. Guilford Press.
- Lintumäki, A. (2021) Nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen kehittämistä kansatutkimuksella ja taiteella. *Read* 14.12.2021. <https://read.xamk.fi/2021/kestava-hyvinvointi/nuorten-yhteiskunnallisen-osallistumisen-kehittamista-kansatutkimuksella-ja-taiteella/> 23.1.2024.
- Lintumäki, A., Rinne, J., Pässilä A. & Jokela, T. (2022) Kokemustarinoita Mukkulasta – Nuorten osallisuuden kehittämistä taideperustaisella toimintatutkimuksella ja kansatutkimuksella. Teoksessa Pässilä A., Parjanen S., Aarvevaara E., Laakso H., Knutas A. & Harmaakorpi V. (toim.) *Yhteinen lähiö – kokeilut ja asukastieto kaupunkien kehittämisessä*, 130–145. LUT-yliopisto, Lappeenranta. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-335-878-2>
- Manninen, A. (2021) *Yhteyksiä luomassa: Nykyaikainen ilmiöpohjainen oppiminen Euroopan kansalaisuuden tarkastelussa*. Lapin yliopisto, Rovaniemi. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-279-5>
- Park, H-B. (2015) Is trust in government a short-term strategic value or a long-term democratic value? A case study of three Nordic countries and three East Asian Nations. *International Review of Public Administration* 20(3) 293–286. <https://doi.org/10.1080/12294659.2015.1067952>
- Poikolainen, J. & Honkanen, K. (2019) Urban residential area as children's learning place and space. *Nordic Studies in Education* 39(2) 89–103. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-5949-2019-02-02>
- Raatikainen, E. & Poikolainen, J. (2020) Nuorten miesten luottamus- ja epäluottamuskokemukset nuoren tulevaisuuden raamittajina. *Nuorisotutkimus* 38(2) 37–51. <https://journal.fi/nuorisotutkimus/issue/view/8347> 23.1.2024.
- Rinne, J. (2021) Mukkulan vireän vuorovaikutteisen taideoksen julkistus. Blogikirjoitus, 22.12.2021. <https://nuortenosallisuus.blogspot.com/2021/12/mukkulan-virean-vuorovaikutteisen.html> 23.1.2024.
- Rättilä, T. & Rinne, J. (2017) Ei osallistumista vaan vaikuttamista! Paikalliset asukasaktiivit toimijoina ja asuin ympäristön kehittäjinä. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman, H. (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*, 99–117. Tampere University Press, Tampere.
- Santaoja, M. & Laine, M. & Leino, H. (2016) ”Joku palikka siitä puuttuu” – Luottamuksen rakentuminen täydennysrakentamisen suunnittelussa. *Yhdyskuntasuunnittelu* 54(1).

- Spencer, G. & Doull, M. (2015) Examining concepts of power and agency in research with young people. *Journal of Youth Studies* 18(7) 900–913. <https://doi.org/10.1080/13676261.2014.1001827>
- Walther, A., Lüküslü, D. Loncle, P. & Pais, A. (2020) Regimes of youth participation? Comparative analysis of youth policies and participation across European cities. *YOUNG* 29(2) 191–209. <https://doi.org/10.1177/110330882093755>

JAANA POIKOLAINEN &
AKI LINTUMÄKI &
JARMO RINNE
*Nuorisoolan tutkimus-
ja kehittämiskeskus Juvenia,
Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu*